

Ковалив М. В. Производство по делам об административных правонарушениях

Рассматриваются вопросы производства по делам об административных правонарушениях. Раскрываются задачи и принципы производства по делам об административных правонарушениях, основания и порядок их осуществления, перечень основных доказательств.

Ключевые слова: административные правонарушения, производство, административно-процессуальные нормы, доказательства.

Kovaliv M. V. Proceedings of administrative offence

The article is devoted to the issues of proceedings of administrative offence. Objectives and principles of the proceedings of administrative offenses, grounds and procedure for its implementation, a list of key evidence are revealed.

Key words: administrative offence, proceedings, administrative and procedural norms, evidence.

Стаття надійшла 08 травня 2013 р.

УДК 351.778.51 (477)

Ю. С. Лепех

ПОНЯТТЯ МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЖИТЛО

Аналізуються підходи вчених щодо тлумачення поняття механізму забезпечення прав людини. На цій основі сформульовано авторське визначення категорії механізму адміністративно-правового забезпечення права на житло та виділено стадії цього процесу.

Ключові слова: механізм забезпечення прав і свобод людини, механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини, механізм адміністративно-правового забезпечення права на житло, стадії механізму адміністративно-правового забезпечення права на житло.

Постановка проблеми. Сьогодні в Україні у зв'язку зі здійсненням низки соціально-економічних реформ проблема адміністративно-правового забезпечення прав і свобод громадян набуває особливого значення.

Для ефективного адміністративно-правового забезпечення права на житло необхідним є створення його механізму. Проведений нами

аналіз щодо визначення та тлумачення механізму адміністративно-правового забезпечення засвідчив, що в юридичній літературі відсутні змістовні дослідження цієї категорії. Отже, вважаємо за доцільне дослідити це питання, що й обумовлює **мету** та актуальність даної статті.

Стан дослідження. Певний внесок у розвиток даної проблеми зробили О. Скакун, О. Наливайко, Е. Горян, О. Марцеляк, О. Пушкіна, К. Волинка, К. Горностай, Г. Босхомджиєва, О. Демиденко, І. Іерусалімова, Т. Корж-Ікаєва, К. Степаненко.

Виклад основних положень. Аналіз існуючих підходів, що стосуються досліджуваного питання, дозволив нам виділити дві основні групи вчених.

Представники першої групи, серед яких О. Скакун, вважають, що соціально-правовий механізм забезпечення прав і свобод людини – це система способів і чинників, що забезпечують необхідні умови поваги до всіх основних прав і свобод людини, які є похідними від її гідності [1, с. 206].

О. Наливайко під механізмом забезпечення прав і свобод людини розуміє діяльність органів держави та місцевого самоврядування, громадських об'єднань і громадян із створення умов (гарантій) для правомірної та неухильної їх реалізації і захисту [2, с. 22].

Український дослідник К. Волинка зводить зміст поняття «правового забезпечення» прав і свобод людини до їх поваги, дотримання, визнання та гарантії. Механізм забезпечення прав і свобод особи у його розумінні виступає як єдине, цілісне і якісно самостійне явище правової системи, є комплексом взаємопов'язаних і взаємодіючих юридичних передумов, нормативних засобів та загальносоціальних умов, які створюють належні юридичні та фактичні можливості для повноцінного здійснення кожним своїх прав і свобод [3, с. 5].

На думку О. Марцеляка, механізм забезпечення прав і свобод людини – це закріплена в законі система єдності основних прав і свобод громадян, їх гарантій, органів державної влади, місцевого самоврядування й інших інститутів держави та суспільства, діяльність яких спрямована на правомірну реалізацію прав і свобод громадян, а в необхідних випадках на їх охорону та захист [4, с. 74].

Е. Горян у своїй дисертації розвиває ідею про багатовимірність (двоаспектність) поняття конституційно-правового механізму забезпечення основних прав і свобод громадян України. За її версією у статичному аспекті конституційно-правовий механізм забезпечення основних прав і свобод громадян України є визначеною в Конституції та

конституційно-правових законах України системою норм, що закріплює основні права і свободи громадян України, їх гарантії, а також органи державної влади, місцевого самоврядування та інші інституції держави і суспільства, діяльність яких спрямована на створення необхідних умов для повної та ефективної реалізації, охорони й захисту цих прав. У динамічному зрізі конституційно-правовий механізм виступає як безперервний процес, що складається з кількох стадій реалізації, охорони та захисту, зумовлюється діяльністю вповноважених суб'єктів – державних органів та органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян тощо, щодо створення необхідних умов для ефективної та повної реалізації, охорони й захисту прав і свобод громадян [5, с. 5].

Своєю чергою, К. Горностай зазначає, що захист прав і свобод людини та громадянина – це і є механізм забезпечення суб'єктивного права компетентними органами чи самим суб'єктом цього права [6, с. 392–398].

Однак, дане визначення ототожнює терміни «механізм» і «захист», що, на нашу думку, є неможливим, оскільки останній є одним із елементів досліджуваної категорії.

О. Пушкіною запропоновано власний варіант визначення поняття «конституційний механізм забезпечення прав людини», яке характеризується авторкою як динамічний взаємозв'язок норм та інститутів конституційного права, які характеризують формальний і матеріальний зміст прав людини в їх взаємодії, а також встановлюють базові принципи організації та функціонування органів державної влади в частині сприяння реалізації та захисту прав і свобод людини та громадянина, визначених конституцією й імплементованими в систему національного законодавства нормами міжнародного права [7, с. 8].

На думку О. Демиденка, механізм забезпечення прав і свобод людини – це процес цілеспрямованої діяльності компетентних органів щодо сприяння реалізації прав і свобод людини та громадянина, їх охорони та захисту [6, с. 392–398].

Широке розуміння механізму забезпечення особистих прав і свобод людини та громадянина розглядає російська дослідниця Г. Босхомджиева. В її розумінні механізм забезпечення особистих прав і свобод людини та громадянина – це державно-правовий механізм, що є системою конституційно-правових норм, структурою державних органів, різноманітними чинниками, формами і методами, способами, умовами і засобами здійснення норм, що встановлюють особисті права і свободи людини та громадянина відповідно до встановлених проце-

дур і принципів. Цей механізм містить сукупність трьох взаємопов'язаних елементів: механізм охорони, механізм захисту і механізм відновлення. Останнє припущення відповідає розсудам авторитетних вітчизняних правників О. Бандурки і О. Скакун, які вважають, що правовий механізм є частиною соціально-правового механізму, який діє в єдності та завданнями якого є охорона, захист, відновлення порушених прав і правової культури населення. Вони поділяють механізм соціально-правового забезпечення прав і свобод людини також на три підсистеми: механізм реалізації, охорони і захисту [8, с. 358–359].

І. Іерусалімова, Т. Корж-Ікаєва, К. Степаненко та інші формують другу групу авторів, які вивчають проблеми механізму адміністративно-правового забезпечення прав людини.

Так, І. Іерусалімова механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина представляє як систему засобів, які є складовою впливу елементів цієї галузі права на суспільні відносини та встановлювані її нормами гарантії реалізації цих прав (поновлення в органах виконавчої влади та суду, захист за допомогою адміністративної відповідальності та прокурорського нагляду) [9, с. 5].

Проаналізувавши елементи цього механізму, можемо стверджувати, що автором не враховано діяльність органів, які здійснюють забезпечення прав людини, що на нашу думку, є обов'язковим.

Т. Корж-Ікаєва механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод неповнолітніх визначає як цілісну систему адміністративно-правових норм і структурно взаємопов'язаних між собою суб'єктів адміністративно-правового забезпечення, які створюють надійні умови для гарантованого здійснення реалізації, охорони, захисту та відновлення порушених прав і свобод неповнолітніх [10, с.7].

К. Степаненко, досліджуючи питання адміністративно-правового забезпечення прав і свобод громадян України за кордоном, визначає механізм цього процесу як структурно взаємопов'язану сукупність правових та організаційних засобів, що реалізуються органами державної влади і спрямовані на регулювання правовідносин у сфері адміністративно-правового забезпечення прав громадян України за кордоном [11].

Зауважимо, що сучасні наукові праці у сфері забезпечення прав людини здебільшого належать вченим з конституційного права, тому не викликає здивування пріоритетність саме цих фахівців щодо тлумачення механізму забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

Тому з урахуванням викладеного можна виділити два підходи: адміністративний і конституційний.

Зауважимо, що представники першої групи надають юридичним засобам, гарантіям, умовам здійснення прав людини домінуюче місце в механізмі забезпечення прав людини. Однак слід констатувати, що більшість учених цього підходу не враховують діяльності органів, функції яких спрямовані на забезпечення прав людини, проте позитивним є те, що до складу механізму забезпечення прав людини ними віднесені такі елементи, як охорона, захист, реалізація тощо.

Представники другої групи, по-різному визначаючи термін «механізм адміністративно-правового забезпечення прав людини», зумовили виникнення адміністративного підходу. Вважаємо, що автори саме цього підходу, найбільш змістовно та об'єктивно трактують досліджувану категорію з урахуванням діяльності органів публічної адміністрації, які створюють умови для реалізації прав людини, сприяють їх гарантуванню. На нашу думку, це є перевагою зазначеного підходу, оскільки врахування діяльності органів державного управління при трактуванні досліджуваної категорії дає змогу підкреслити її адміністративно-правовий зміст.

Спираючись на ці поняття, можна сказати, що механізм адміністративно-правового забезпечення права на житло – процес застосування цілісної системи адміністративно-правових норм, яка регулює діяльність органів публічного адміністрування щодо адміністративно-правового забезпечення права на житло шляхом створення надійних умов для гарантування здійснення, реалізації, охорони та захисту права на житло та відновлення його в разі порушення.

Виходячи з цього визначення, вважаємо за необхідне виділити окремі стадії цього процесу:

1) регулювання адміністративно-правових відносин за допомогою правових норм, що стосуються права на житло. Скажімо, Конституція України закріплює норми про те, що держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду;

2) практичне застосування органами державної влади і місцевого самоврядування цих правових норм. Так, громадяни, які потребують поліпшення житлових умов беруться на квартирний облік за рішенням виконавчого комітету районної, міської, районної у місті, селищної, сільської Ради народних депутатів.

3) здійснення суб'єктивного права особи на житло та юридично-обов'язку уповноважених органів, при якому правове забезпечення права на житло досягає своїх цілей. Наприклад, надання компетентни-

ми органами ордеру, який є єдиною підставою для вселення в надане жиле приміщення.

4) є факультативною і відбувається у разі вчинення правопорушень у сфері забезпечення прав громадян. Правопорушення можуть виникати у разі недодержання строків заселення особами, які потребують поліпшення житлових умов, жилих будинків і жилих приміщень.

Висновок. Отже, категорія механізму адміністративно-правового забезпечення права на житло цілком співвідноситься з механізмом забезпечення основних прав і свобод громадян.

-
1. Скакун О. Ф. Теория государства и права / О. Ф. Скакун. – Х., 2000. – 704 с.
 2. Наливайко О. І. Правовий захист людини як предмет дослідження загальної теорії права / О. І. Наливайко // Держава і право. Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 12. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. – С. 18–24.
 3. Волинка К. Г. Механізм забезпечення прав і свобод особи: питання теорії і практики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 / К. Г. Волинка; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. – К., 2000. – 19 с.
 4. Шматова Ю. Аналіз підходів до визначення механізму адміністративно-правового забезпечення прав людини в умовах надзвичайних ситуацій / Ю. Шматова // Підприємництво, господарство, право. – 2010. – № 12. – С. 74.
 5. Горян Е. В. Органи місцевого самоврядування в конституційно-правовому механізмі забезпечення основних прав і свобод громадян України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.02 / Е. В. Горян; Інститут законодавства Верховної Ради України. – К., 2005. – 20 с.
 6. Лазур Я. В. Поняття, сутність та елементи адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод громадян у державному управлінні / Я. В. Лазур // Форум права. – 2009. – № 3. – С. 392–398.
 7. Пушкіна О. В. Конституційний механізм забезпечення прав людини і громадянина в Україні: проблеми теорії і практики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук: спец. 12.00.02 / О. В. Пушкіна; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Х., 2008. – 37 с.
 8. Маштак К. Поняття механізму адміністративно-правового забезпечення права на доступ до публічної інформації / К. Маштак // Право України. – 2012. – № 8. – С. 356–361.
 9. Ієрусалімова І. О. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / І. О. Ієрусалімова. – К., 2006. – 20 с.
 10. Корж-Ікаєва Т. Г. Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод неповнолітніх: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Т. Г. Корж-Ікаєва. – К., 2008. – 17 с.

11. Степаненко К. В. Деякі аспекти адміністративно-правового забезпечення прав і свобод громадян України за кордоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/2008_20/stepanenko.pdf

Лепех Ю. С. Поняття механізму правового забезпечення і механізму адміністративно-правового забезпечення права на жильє

Анализируются подходы ученых относительно толкования понятия механизма обеспечения прав человека. На этой основе сформулировано авторское определение категории механизма административно-правового обеспечения права на жильє и выделены стадии этого процесса.

Ключевые слова: *механизм обеспечения прав и свобод человека, механизм административно-правового обеспечения прав и свобод человека, механизм административно-правового обеспечения права на жильє, стадии механизма административно-правового обеспечения права на жильє.*

Lepekh J. S. The concept of legal maintenance mechanism and administrative and legal rights to housing mechanism maintenance

This article analyzes the approaches of scientists regarding the interpretation of the concept of human rights mechanism maintenance. On this basis, the author formulated the definition of the category of administrative and legal rights to housing mechanism maintenance and emphasized stages of this process.

Key words: *mechanism of human rights and freedoms maintenance, the mechanism of administrative-legal maintenance of human rights and freedoms, the mechanism of administrative legal rights to housing maintenance, the stages of the mechanism of administrative legal rights to housing maintenance.*

Стаття надійшла 28 травня 2013 р.

УДК 344:351.746 (477)

Р. М. Ляшук, В. О. Хома

**РОЛЬ ВІДДІЛІВ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ
У СИСТЕМІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

Розглядається роль діяльності прикордонної служби в системі діяльності органів забезпечення національної безпеки України. Проаналізовано зміст державно-владної та правоохоронної діяльності, на основі чого визначено напрямки діяльності відділів прикордонної служби щодо забезпечення національної безпеки України.